

Грабович М. В.

Донецький національний університет імені Василя Стуса

ІНТЕНЦІЙНІСТЬ. ЯВИЩЕ АВТОРСЬКОЇ МОТОРИКИ В ХУДОЖНЬОМУ ТЕКСТІ В ІНТЕНЦІЙНОМУ АСПЕКТІ

Статтю присвячено актуальній проблемі вираження явища авторської моторики в інтенційному аспекті. Розглянуто сучасні підходи до визначення поняття «інтенційність» у лінгвістиці, сформульовано типологію інтенційних дискурсів, виокремлено провідні закономірності реалізації авторської моторики в інтенційних дискурсах, зокрема в художніх текстах.

Зауважено, що окремі мовленнєві акти інтегруються у зв'язний текст на основі глобальної текстової інтенції. Глобальна інтенція формує інтенційність тексту. Отже, можна з упевненістю говорити про наявність інтенційності не лише в конкретних мовленнєвих актах, а й про інтенційність усього тексту.

Підкреслено, що під інтенційністю тексту розуміється здатність тексту до відображення авторського комунікативного наміру, разом із когезією – структурною зв'язністю тексту, когерентністю – змістовою цілістю та завершеністю тексту, інформативністю – вираженням у тексті якої-небудь інформації, діалогійністю – сприйняттям тексту як репліки в діалозі, інтертекстуальністю – зв'язком тексту з іншими текстами, зумовленого фонемними знаннями, декодованістю – розумінням тексту з боку адресата, а також прагматикою – спрямованістю на адресата.

Доведено, що інтенція стає не лише найважливішим текстовим параметром, а й бере участь у формуванні дискурсу. Дискурсна інтенція є одним із найважливіших критеріїв членування потоку комунікації на типи дискурсів і навіть дискурсні формації.

Відзначено, що рух, якому притаманна гранична універсальність, в умовах, пов'язаних з об'єктивною реальністю, певною мірою атрибує матерію, вводячи її до відповідних кордонів існування. Підкреслено, що час тексту, або семіотичний час, вступає у принципове протистояння з часом реальним: реалізуючи ознаки інформативності, адресованості й інтенційності, він рухається у часі в протилежному напрямі.

Ключові слова: інтенційність, моторика, авторська моторика, художній текст, дискурс.

Постановка проблеми. Поняття руху може характеризуватися наявністю дуже широкого змісту та розглядатися як будь-який розвиток, взаємодія, а також зміни у станах об'єктів, що спричиняють саме ці взаємодії. Через те, що рух характеризується універсальністю, він природно віддзеркалюється в людській свідомості та виражається багатим арсеналом, представленим мовними засобами, серед яких необхідно згадати про дієслово, що постає носієм ідеї про динамічність процесів. Саме воно з-поміж усіх частин мови характеризується найбільшою складністю та найзначнішим обсягом, оскільки володіє достатньо широкими можливостями, щоб яскраво описати життя, рух і розвиток якого є безперервними.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Лексико-семантичній групі (ЛСГ) дієслів зі значенням руху та переміщення присвячено праці багатьох як закордонних, так і вітчизняних мовознавців. Семантична структура дієслів руху була предметом досліджень І. Л. Сульженко, А. Г. Безрукова,

Г. О. Конобєєвої (на матеріалі німецької мови), Л. П. Ковальнової, Р. З. Назарової, Ю. І. Костенко (на матеріалі англійської мови), Г. К. Венедиктова (на матеріалі болгарської мови), З. М. Стрелкової (на матеріалі польської мови), Є. В. Чешко, С. О. Кузнецова (на матеріалі російської мови). Дієслова руху, їх семантичну структуру та окремі лексико-граматичні особливості в українському мовознавстві досліджували Т. П. Усатенко, В. С. Ільїн, М. П. Лесюк, Є. К. Тимченко, З. І. Іваненко, В. Г. Войцехівська, А. П. Загнітко, В. М. Заханевич, В. М. Русанівський, І. Р. Вихованець та ін. Однак багато особливостей семантики, словотворення і сполучуваності дієслів руху ще недостатньо висвітлені в українській мовознавчій літературі.

Постановка завдання. Отже, з огляду на стан розробленості залученої до аналізу проблеми та її очевидну актуальність у лінгвістичних студіях, завданнями дослідження постають:

1. розгляд сучасних підходів до визначення поняття «інтенційність» у лінгвістиці;

2. формування типології інтенційних дискурсів;
3. виокремлення закономірностей реалізації авторської моторики в інтенційних дискурсах, зокрема в художніх текстах.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні в рамках галузей філологічного знання, що активно розвиваються, особливої актуальності набуває проблема розгляду і вивчення такої мовної одиниці, як текст. Проблема утворення, функціонування тексту виникає на перетині лінгвістики, поезики, літературознавства, семіотики й формує особливу галузь лінгвістичної науки, що отримала назву «лінгвістика тексту» або «теорія тексту», одним з основних завдань якої є розгляд тексту як особливої мовної одиниці, що має низку диференційних від інших одиниць мови й мови категорій.

Текст розглядається з-поміж опозицій: текст усний і текст письмовий, текст як мовленнєво-твірний процес і текст як реалізація мовних структур, текст як рівень мови і текст як рівень мовлення, текст і висловлення, текст і речення, текст і дискурс. Текст стає об'єктом семантичного, граматичного, прагматично і комунікативно орієнтованого і когнітивного підходів, кожен з яких робить свій внесок у розуміння тексту.

Постаючи структурованою одиницею мови, текст характеризується наявністю:

- 1) загальних ознак, що виражають його сутнісні властивості як об'єкта аналізу;
- 2) типологічних ознак, притаманних не всім текстам, але текстам як репрезентантам певних класів, типів, видів;
- 3) індивідуальних характеристик, притаманних окремим текстовим творам, що відображають їх своєрідність і оригінальність. Тобто текст розглядається як одиниця мови (текст узагалі), текст у системі таких самих текстів (культурна маркованість, належність до певного літературного напрямку, жанру, належність до певного типу дискурсу) і текст як вираження індивідуальної авторської інтенції.

Текст, постаючи специфічною одиницею мови, об'єктом дослідження окремої галузі мовознавства, становить багатоаспектну одиницю, що відзначає І. Р. Гальперін у роботі «Текст як об'єкт лінгвістичного дослідження»: «Текст – це твір мовленнєво-твірного процесу, якому властиві завершеність, об'єктивованість у формі письмового документа; твір, що складається з назви (заголовка) й низки особливих мовних одиниць (надфразових єдностей), об'єднаних різними типами лексичної, граматичної, стилістичної поєднаності, що мають певну цілеспрямованість

і прагматичну установку» [8, с. 18]. Дослідник як ключові характеристики тексту з наголошенням його як особливої мовної одиниці вказує завершеність, зв'язність (граматичну і семантичну), інтенціональність.

Останні досягнення в галузі лінгвістики, зокрема когнітивні дослідження, значно доповнюють аналізоване поняття: текст розглядається не тільки як реалізація мови в письмовій формі, а й в усній. Загалом І. Р. Гальперін вказує на такі категорії тексту, як: інформативність, членованість, перспекція, ретроспекція, когезія, континуум, модальність, завершеність, підтекст [8, с. 27]. Особливу увагу дослідник приділяє категоріям завершеності й змісту тексту, відзначаючи, що завершеність – поняття абсолютне й лише зміст, який притаманний тексту, може бути завершеним (переривання контакту між співрозмовниками). Аналіз тексту в контексті «лінгвістики тексту», постструктуралізму, когнітивної лінгвістики, навпаки, свідчить про розмитість кордонів тексту і однією з головних характеристик тексту називає його відкритість, тобто відсутність будь-якої завершеності, можливість його багаторазового й різнобічного продовження [2; 7; 12; 16] за рахунок того, що «текст створюється й читається таким чином, що автор на всіх його рівнях усувається ... будь-який текст вічно пишеться тут і зараз» [2, с. 387], що й зумовлює виникнення інваріантності прочитання, нескінченності смислів.

Доповнюючи дослідження у сфері текстових категорій, учені вказують на те, що текст має формальні ознаки (слова, словосполучення, речення, що формують текст). Ц. Тодоров називав такі ознаки вербальними, а Н. Е. Енkvіст – фокусом, синтаксичними (тобто зв'язністю) й семантичними. З. Я. Тураєва виділяє таку категорію тексту, як хронотоп (художній час і простір) [12, с. 111], О. П. Воробйова – адресність [3, с. 30], В. І. Шаховський, О. Є. Філімонова – емотивність [13, с. 150].

Підсумовуючи наявний досвід дослідження тексту, Є. А. Гончарова та І. П. Шишкіна пропонують таке визначення тексту: «Текст становить завершену з погляду його творця, але в смисловому й інтенційному плані відкрити для множинних інтерпретацій лінійну послідовність мовних знаків, виражених графічним (письмовим) або звуковим (усним) способом, семантико-смислово взаємодія яких створює якусь композиційну єдність, підтримувану лексико-граматичними відносинами між окремими елементами структури, що виникла таким чином» [5].

Як автономне мовленнєво-мислене утворення текст має специфічну пропозиційну тематичну структуру. Текст реалізує певну комунікативну дію свого(іх) автора(ів); його основу становить якась комунікативно-прагматична стратегія або текстова(і) функція(ї), що виявляються через систему мовних і контекстуальних сигналів, які в силу їх формальної виразності пропонують адекватну реакцію адресата [4]. Лінгвісти звертають увагу на такі категорії тексту: завершеність із погляду автора і відкритість із позиції адресата; лінійність побудови й, відповідно, композиційна єдність, що реалізуються в умовах лексико-граматичної зв'язності; наявність теми, адресності, інтенціональність і спосіб вираження (усний і письмовий).

На увагу заслуговує закордонна практика дослідження конституційних категорій тексту. Найавторитетнішою й визнаною є модель текстурально-якісної визначеності тексту [6] В. Дресслера і Р.-А. Богранда, за якою виділяють такі категорії тексту:

- когезія (взаємозв'язок компонентів структури тексту: граматико-синтаксична, лексична, ритмічна, графічна);

- когерентність (лінійна семантико-когнітивна зв'язність). С. В. Єрофеева в рамках цього аспекту говорить про цілісність тексту, що визначає єдність інформаційного й тематичного полів останнього, яким властиві впорядкованість, організованість, відкритість інших текстів; співвідноситься зі сферою несвідомого [6]. Це комунікативний двобічний діалектичний процес між адресантом і реципієнтом;

- інтенціональність (комунікативна мета, що дає змогу адресату виводити закладені й можливі смисли, що знову підтверджує відкритість тексту, його процесуальність);

- адресність (комунікативна спрямованість);

- інформативність (наявність очікуваних/неочікуваних, відомих/невдомих смислових утворень);

- ситуативність (співвіднесеність із комунікативною ситуацією, породженою текстом);

- інтертекстуальність (відтворюваність у конкретному текстовому екземплярі інваріантних ознак, визначених моделлю його текстобудови – типу тексту) [6].

Істотною перевагою такої моделі текстуральності є не лише системні, семантичні, а й функційно орієнтовані підходи до розгляду поняття «текст».

Сучасний розвиток науки, розгляд мовного поняття в контексті не лише лінгвістики дають

змогу суттєво поглибити знання про досліджуваний об'єкт. Текст розглядається не лише як одиниця мови, а й як філософське поняття: «Текст – мережа генерації значень без мети і без центру (основної ідеї, загальної формули), зведення до якої визначало канони класичної критики і, ширше, філософії ... множинність сенсу, принципова відкритість, незавершеність значень, що не піддається визначенню та ієрархізації з боку владних структур і відсилає до сфери бажання, нетематизованої прикордонної області культури» [5].

Феномен тексту виключає ознаку лінійності, тому що текст (протиставлений реальності) може мати лише логічну лінійність із погляду адресата або адресанта або модальну лінійність залежно від того, в якому порядку описуються, сприймаються й оцінюються події тексту, що формують його семантику: «... події в оповіданні розвиваються не по прямій лінії, як це мало б місце в життєвому випадку, а розгортаються стрибками. Розповідь стрибає то назад, то вперед, поєднуючи й зіставляючи найвіддаленіші точки оповіді, переходячи часто від однієї точки до іншої, абсолютно несподіваної» [6].

Логічна й модальна лінійність формовані подіями, описаними автором, оповідачем, героєм, сприймаються читачем. Логічна і/або модальна лінійність побудови тексту формують єдину композицію тексту: «Побудова художнього твору: розташування і взаємозв'язок його частин, образів, епізодів відповідно до змісту, жанрової форми і задуму автора» [12]. Єдність композиції тексту створювана семантичними (єдність змісту: наявність ідеї, конфлікту, теми, проблеми) й лексико-граматичними (наявність єдиного лексико-семантичного поля; наявність синтаксичної особи, синтаксичного часу, що формує пропозицію і ретроспекцію; наявність граматичної зв'язності одиниць тексту: граматична сполучуваність слів, словосполучень, речень, надфразових єдностей) категоріями. Особливим чином актуалізується категорія синтаксичного часу тексту, протиставлена часу реальному.

Найважливішою властивістю фізичного часу є його анізотропність, тобто необоротний рух в один бік. Неможливо повернутися в минуле, так само як неможливо заглянути в майбутнє. Ще Святий Августин говорив про те, що «в душі нашій помітні три акти діяння: очікування, увага й пам'ять або спогад» [1, с. 363], що рівнозначно майбутньому, теперішньому й минулому. Час реальності є незалежним від нашого знання про нього.

Час тексту ж, семіотичний час, протилежний часу реальному: реалізуючи ознаки інформативності, адресованості й інтенціональності, він рухається в часі в протилежному напрямі. Текст у визначенні філософів «є сигнал, що передає інформацію і тим самим зменшує, вичерпує кількість ентропії в світі» [15]. На підтвердження цієї думки В. Руднев зазначає, що «минуле тексту повертається, оскільки кожен текст може бути прочитаний скільки завгодно разів; із позиції автора минуле тексту змінити можна, тому що автор є деміургом усього тексту; з позиції читача не можна змінити ні минуле, ні майбутнє тексту. Якщо читач утручається в текст, намагаючись змінити його майбутнє, то це свідчить про те, що він сприймає текст як дійсність у теперішньому часі; можна мати достовірні знання про майбутнє тексту» [11].

Отже, текст – це твір мовленнєво-мисленого процесу з комунікативною функційністю, що становить лінійну послідовність графічних або звукових знаків, має семантичну зв'язність (із позицій не лише адресанта, а й адресата) сукупно зі структурною зв'язністю, адресованістю, інформативністю, інтенційністю, ситуативністю, інтертекстуальністю.

Прийнято вважати, що семантичне поле моторики включає в себе три семантичні класи руху: поступовий, коливальний та обертальний. Для позначення моторики використовують дієслова, що позначають рухи людини, тварини або транспортної засоби, дієслівні вигуки, а також нерозчленовані словосполучення та фразеологізми з компонентом – дієсловом «рух».

У вітчизняній лінгвістиці існує безліч різних назв парних дієслів руху:

- моторно-кратні – моторно-некратні;
- кратні – некратні;
- спрямовані – не спрямовані;
- односпрямовані – не спрямовані;
- односпрямовані – не односпрямовані;
- односпрямовані – різноспрямовані;
- означеного – неозначеного руху;
- означено-моторні – неозначено-моторні;
- означено-спрямовані – неозначено-спрямовані;
- лінійні – моторно-кратні;
- лінійні – нелінійні [15].

Кожна назва становить зазвичай метонімічне перенесення з назви руху, позначеної дієсловом, на саме дієслово. «Кратні дієслова» постають як дієслова, що позначають «кратний рух», «односпрямовані» – як дієслова, що позначають «односпрямований рух», і т. ін [11].

Однак не завжди зрозуміло, що означають ці поняття. Зазначені типи руху ніде і ніколи, ні в якій науці – ні у фізиці, ні в геометрії, ні у філософії – невідомі. Вони становлять, так би мовити, продукт діяльності лінгвіста. Носію української мови вони стають зрозумілі лише тоді, коли йому покажуть мовні приклади. Іноземцю ця термінологія незрозуміла взагалі. І не випадково.

Річ у тому, що вітчизняна термінологія у сфері українських дієслів руху, на нашу думку, багато в чому умовна й суперечлива. Це не завжди помітно з першого погляду. Труднощі з розумінням і поясненням термінів виникають тоді, коли ці слова-терміни стають одиницями тлумачення значення дієслова в словниках або навчальній літературі для іноземців і, відповідно, відправними під час пояснення семантики парних дієслів руху.

Проведений аналіз вітчизняної термінології показав, що терміни не завжди відповідають реальності: рух, що позначений К-им дієсловом (тобто дієсловом із назвою К), може насправді не бути К-им; рух, що є К-им, може не позначатися К-им дієсловом; рух, що має назву К, може зовсім не існувати (наприклад, рух, іменованій «ненаправленим»). На вибір дієслова III або номер однієї пари для позначення певного руху можуть впливати зовсім не ті ознаки, які були виділені авторами тих чи тих термінів як основні в диференціації парних дієслів руху (такі ознаки можуть бути супровідними, але не головними). У цьому разі нас цікавило, насамперед, «конкретно-процесне» вживання дієслів руху, тобто коли рух об'єкта є певним конкретним процесом, локалізованим у часі.

Так, наприклад, рух, позначений так званім «односпрямованим» дієсловом, може, по суті, іноді не бути «односпрямованим», якщо під «односпрямованим» рухом розуміти рух суб'єкта в одному напрямку (як, наприклад, у реченні *Машина їдуть дорогою* – якщо рух двобічний, машини рухаються в різних напрямках); або рух, здійснюваний в одному напрямку, може не позначатися «односпрямованим» дієсловом (як, наприклад, у реченнях *Стрілка бігає по циферблату*, *Місяць обертається навколо Землі*).

Подібні невідповідності зазвичай не помітні носіям української мови, в тому числі й україномовним лінгвістам. Володіння українською мовою нерідко заважає побачити недоліки термінології, подивитися на власну мову з боку і, таким чином, позбавляє лінгвістичне дослідження об'єктивності [7].

Об'єктивне дослідження семантики українських дієслів руху вимагає докладного вивчення реальної картини руху та її відображення у мові.

Для цього необхідно розглядати рух із позиції таких категорій, як «простір» і «час», «погляд об'єкта, що пересувається», «погляд спостерігача», «суб'єктивна оцінка ситуації мовцем», «рух як факт мови».

Будь-який рух (як, утім, і будь-яка дія), здійснюваний певним об'єктом, можна розглядати з двох позицій: з позиції об'єкта переміщення і з позиції спостерігача.

Виникає питання: який саме із цих аспектів має впливати на те, щоб якийсь рух було позначено дієсловом Ш або К2 однієї пари? Річ у тому, що характеристика руху щодо його «односпрямованості» або «неодноспрямованості», «означеності» й «неозначеності» і т. ін. може бути різною залежно від того, чи розглядається рух з погляду об'єкта, що переміщається, або з погляду спостерігача.

Так, якщо ми візьмемо терміни «означено-спрямований» і «неозначено-спрямований» рух, то з погляду об'єкта, що переміщується, будь-який здійснюваний цим об'єктом рух відбувається в певному напрямку. Із погляду спостерігача напрямку руху цього об'єкта може бути означеним і неозначеним.

Спроба розглянути рух і способи його позначення в мові з позиції позначених категорій і проведений нами аналіз вітчизняної термінології у цій галузі мотивували такі висновки.

1. Будь-який рух є спрямованим. Те, що рух нікуди не спрямований, суперечить здоровому глузду. Навіть у тому разі, якщо в мові рух позначено так званим «не спрямованим» дієсловом, він все одно відбувається в певному напрямку: пор. *Планети літають, Місяць обертається навколо Землі, Ваня ходить по кімнаті, Маятник бігає*. Про ці об'єкти можна запитати або сказати: *Місяць обертається навколо Землі за годинниковою стрілкою чи проти годинникової стрілки? Іванко ходить кімнатою назад-уперед, туди-сюди, колами, по периметру, по діагоналі...; Маятник бігає вперед-назад, праворуч-ліворуч, вгору-вниз, з одного боку в інший* і т. ін. Хіба у цих реченнях не позначений саме напрямку руху? Пор. також: *Місяць обертається* (дієслово обертатися – «ненаправлене») *навколо Землі, в якому напрямку – за годинниковою стрілкою або проти?*

2. Опозиції за ознаками «означена/неозначена спрямованість руху», «кратний» – «некратний», «лінійний» – «нелінійний» рух часто порушуються. Тому вони нечисленні або зовсім не характерні для

українських дієслів руху і, отже, не можуть становити основ їх розмежування.

Опозиція за ознакою «означена/неозначена спрямованість руху» порушується. З погляду об'єкта, що пересувається, будь-який здійснюваний в одному напрямку цим об'єктом рух, відбувається в певному напрямку (пор. неможливість або, зокрема, подив, викликає висловлення, зроблене об'єктом, що переміщується – людиною: **Я рухаюся в невизначеному напрямку*). З погляду спостерігача напрямку руху цього об'єкта може бути як означеним, так і неозначеним.

Коли в реченнях із так званим «безумовно-спрямованим» і «неозначено-спрямованим» дієсловом позначена мета, в обох випадках позначається рух виразно-спрямований (у всякому разі, так в один голос стверджуватимуть усі інформанти). Порівняйте: *Собака біжить по двору* і *Собака бігає по двору*. Згідно з обговорюваною тут термінологією, дієслово в першому з речень позначає рух в означеному напрямку, а в другому – в неозначеному, і це не викликає жодних сумнівів.

Однак і так звані «некратні» рух можна розбити на дрібніші фази-рухи, і, таким чином, «некратне» дієслово, яке їх позначає, виявиться «кратним» уже щодо чогось іншого, наприклад: *Петро йде в лікарню*: спочатку він йде в магазин, потім йде на ринок, а потім з усіма покупками йде в лікарню. Так Петро йшов до лікарні. Якщо рух Петра, здійснений ним від будинку до лікарні, уявити на малюнку, то він теж буде «подрібненим» (О. Шахматов) і «становити низку моментів» (В. Богородицький), тобто буде за визначенням «кратним», але, тим не менше, позначатиметься «некратним» дієсловом.

Під «лінійним» і «нелінійним» рухом зазвичай розуміється рух, що здійснюється за «неперервною або перервною лінією». Однак знову ж таки знайдуться факти, які проілюструють протилежне.

Висновки та пропозиції. Засоби реалізації моторних значень в інтенційних дискурсах характеризуються значною й не випадковою увагою до свого існування, що зумовлено особливостями їхньої семантики. Аналіз таких дієслів пов'язаний із теоріями міжособистісної комунікації, практичними потребами їх вирішення, що значною мірою пов'язано з диференціюванням внутрішніх глибинних смислів у висловленнях. Дієслова руху можуть складно засвоюватися через те, що їх уживання в різномовних контекстах є специфічним, навіть у тому разі, коли мовам властива спорідненість чи різносистемність (пор., наприклад, функціонування аналізованих дієслів в українській, німецькій та англійській мовах).

Список літератури:

1. Августин. Творения Блаженного Августина. Київ, 2003. 442 с.
2. Барт Р. Избранные работы. Семиотика. Поэтика. Москва : Прогресс, 1989. 616 с.
3. Воробьева О. П. Лингвистические аспекты адресованности художественного текста: одноязычная и межъязыковая коммуникация. Москва, 1993. 382 с.
4. Гальперин И. Р. Текст как объект лингвистического исследования. Москва, 2008. 144 с.
5. Гончарова Е. А., Шишкина И. П. Интерпретация текста. Немецкий язык. Москва : Высшая школа, 2005. 368 с.
6. Ерофеева Е. В., Кудлаева А. Н. К вопросу о соотношении понятий текст и дискурс. *Проблемы социо- и психолингвистики* : сб. ст. / отв. ред. Т. И. Ерофеева ; Пермский университет. Пермь, 2003. Вып. 3. С. 28–36.
7. Лингвистический энциклопедический словарь / гл. ред. В. Н. Ярцева. Москва : Сов. энциклопедия, 1990. 685 с.
8. Лукин В. А. Художественный текст. Москва : Ось-89, 2005. 560 с.
9. Макаров М. Л. Языковое общение в малой группе: опыт интерпретативного анализа дискурса : дис. ... д-ра филол. наук. Тверь, 1998. 443 с.
10. Милевская Т. В. Связность как категория дискурса и текста (когнитивно-функциональный и коммуникативно-прагматический аспекты) : дис. ... д-ра филол. наук. Ростов-на-Дону : РГУ, 2003. 390 с.
11. Руднев В. Философия языка и семиотика безумия: избранные работы. Москва : Территория будущего, 2007. 528 с.
12. Тураева З. Я. Лингвистика текста. Текст: структура и семантика : учебное пособие. Москва : Просвещение, 1986. 127 с.
13. Филимонова О. Е. Категория эмотивности в английском тексте: когнитивный и коммуникативный аспекты. Санкт-Петербург, 2001. 320 с.
14. Шаховский В. И. Эмоционально-смысловая доминанта в естественной и художественной коммуникации. *Язык и эмоции: личностные смыслы и доминанты в естественной и художественной коммуникации*. Волгоград, 2004. С. 147–168.
15. Хэллидей М. А. К., Хасан Р. Когезия в английском языке. *Исследования по теории текста*. Москва, 1979. С. 108–115.

Hrabovych M. V. INTENSITY. THE PHENOMENON OF AUTHOR'S MOTILITY IN THE ARTISTIC TEXT IN THE INTENTIONAL ASPECT

The article deals with the actual problem of expressing the phenomenon of copyright motility in the intentional aspect. It examines modern approaches to defining the concept of "intentionality" in linguistics, formulates a typology of intentional discourses, identifies the leading patterns of realization of authorial motility in intentional discourses, in particular, in artistic texts.

It is noted that individual speech acts are integrated into coherent text based on global textual intent. Global Intensity shapes the intensity of the text. Therefore, one can fully speak of the presence of intentionality not only in specific speech acts, but also of the intensity of the whole text.

It is emphasized that the intensity of the text, which realizes the ability of the text to reflect the author's communicative intent, together with cohesion - the structural coherence of the text, coherence - content integrity and completeness and text, informativeness - the expressiveness of the text of any information, dialogical text - receptivity as replicas in dialogue, intertextuality - the connection of text with other texts, predetermined by background knowledge, decoding - understanding of the text by the addressee, as well as pragmatics - directed S on the recipient.

It is proved that intention becomes not only the most important text parameter, but also participates in the formation of discourse. Discourse intention is one of the most important criteria for dividing the flow of communication into types of discourses and even discourse formations.

It has been observed that motion, which is bounded by boundary universality, in conditions connected with objective reality, to some extent attributes matter by introducing it to the relevant boundaries of existence. It is emphasized that the time of the text, or the semiotic time, enters a principled confrontation with the real time: realizing the signs of informativeness, addressability and intentionality, it moves in time in the opposite direction.

Key words: *intentionality, motility, authorial motility, artistic text, discourse.*